

HRVATSKI

Godina XVIII, broj 15

10. travnja 2008.

cijena 100 Ft

Američki predsjednik George Bush s hrvatskim premijerom Ivom Sanaderom, prilikom svoga dvodnevnog posjeta Hrvatskoj, 4. i 5. travnja

(Foto: www.vlada.hr)

Komentar

Zar je dijete samo roba?

Uvijek me pogađa kada čujem o uskraćivanju djece, jer djeca su naša budućnost, ona su kao mala sadnica koja će jednog dana narasti na veliko i proljepšati svijet svojim cvijetom, plodom, sjenkom, stvarati kisik neophodan za život.

Na internetu sam našla ovaj navod: „Djeca su uzdanica svakog naroda. Svi kulturni narodi poradi toga najveću pažnju posvećuju odgoju djece. Učenjaci gledaju propast onih naroda koji djeci ne posvećuju dovoljno pažnje” (Krunić). Polazeći od takvih uvjerenja, postanem posve pesimistična poznajući stanje naše zemlje. Koliko ulaže naše društvo u djecu, kakvo je opće razmišljanje o djeci u našoj zemlji, to nam dokazuju i podaci nataliteta. Zbog čega mladi ne žele osnovati obitelj? Zbog čega žele samo jedno ili nijedno dijete? Jer već ni ona nisu odgojena tako da bi vidjela dobar primjer, da bi shvatila značenje i radost obitelji. Jer i javnost govori samo o tome koliko stoji jedno dijete, npr. samoupravi, ako pohađa dječji vrtić ili školu.

Od jeseni se zatvaraju dva dječja vrtića u Pomurju, i to zbog toga što samoupravi čini teškoću dodati šest milijuna forinti za održavanje ustanove. Zar već ni 850 tisuća ne vrijedi jedno dijete za svoju zajednicu? Jer radi se o tolikoj svoti ako se uzima u obzir najmanja skupina (sedmero djece), a u većim skupinama ta svota se smanjuje. Zar je šest milijuna forinti tako golema svota? Mogli bismo zapitati samouprave koliko potroše na jednu priredbu, npr. na Dan sela na koji naruče i vatromet, ili koliko potroše u takve svrhe koje nisu prijeko potrebne. Znam da i država sve više sužava mogućnosti samoupravama glede održavanja ustanova, ali ipak je odluka u rukama vijećnika.

Argumenata, naravno, ima, da ne ostaje ništa novaca za razna ulaganja, a pitam se da tih šest milijuna najviše će pomoći kod raznih ulaganja? Za asfaltiranje treba naći novaca, za obnovu objekata može se naći novaca, ali za čovjeka, za djecu već ne. Čudimo se što mladež ne želi osnovati obitelj? Pa što im pokazuju život i stvarnost? Stavimo li na vagu dijete ili materijalna dobra, vaga se prevagne, zna se kamo. Nije li bolje imati luksuzni auto ili kuću negoli dijete s kojim ima niz briga, a ne može se očekivati ni pomoć u odgajanju. Gradimo, planiramo, ali za koga? Želi li tko živjeti na tim mjestima? Jesu li čelnici naselja dobro razmislili? Kakvu će vezu imati dijete s naseljem u koje ne ide ni u vrtić. Tko će željeti nastaniti se u takvom naselju gdje nema ni dječji vrtić? Možda ono čime se sada štedi, jednog dana košta mnogostruko više.

Mogli bismo raspravljati i o tome kako utječe na psihu djeteta da već od svoje treće godine treba svako jutro putovati, kako utječe na njegov osjećaj sigurnosti, koji je jedan od najvažnijih čimbenika u njegovu psihičkom razvoju. No taj problem spomenuli su samo roditelji i pedagozi, dijete je postalo roba u koju dalje nije vrijedno ulagati, jer ne profitira. No, pitam se, ondje gdje iskrče svaku sadnicu, hoće li biti cvata, ploda, kisika ili hlada? Možda ova mala žrtva, koja ovaj put nije donesena, stajat će mnogostruko više u budućnosti.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Prošloga tjedna prostor srednje Europe i njezina jugoistoka bio je u znaku posjeta američkoga predsjednika Georgea Walkera Busha Hrvatskoj kojem je prethodio samit Sjevernoatlantskog saveza u Bukureštu. Četiri Bushova dana u Europi i pozivnica Hrvatskoj u članstvo NATO-a jedan je od najznačajnijih političkih događaja za našu matičnu domovinu Hrvatsku. Savez

utemeljen prije 59 godina s 12 članica koje su ga utemeljile, danas sa još 14 članica, dakle 26 zemalja, jedan je od najrespektabilnijih saveza danas u svijetu, a pozivnica Hrvatskoj potvrđuje važnost geostrateškoga prostora koji ona zauzima u regiji. Očekuje se kako će za godinu dana Hrvatska i Albanija postati punopravne članice Saveza. Ocjenjujući pozivnicu Hrvatskoj za NATO, hrvatski premijer Ivo Sanader naglasio je kako je ona poticaj za Hrvatsku u njezinim naporima na provedbi reformi i ubrzanju pregovora za članstvo u EU te potvrda hrvatske zrelosti i demokracije, i kao takva bit će poticaj svima onima koji rade na reformama i pregovorima za ulazak u EU. Sanader je naglasio kako NATO za Hrvatsku nije samo vojni savez, nego udruženje zemalja koje dijele zajedničke vrijednosti, poput slobode, mira, demokracije, vladavine prava i slobodnoga tržišnoga gospodarstva. Pozivnica za NATO velik je uspjeh Hrvatske, to je kruna svega što je Hrvatska činila od samostalnosti – izjavio je Sanader. Nakon Bukurešta američki predsjednik uputio se u Hrvatsku. U dvodnevnom

boravku u glavnom gradu Hrvatske, Zagrebu, američki predsjednik između ostaloga je poručio kako Hrvatska postaje dio europske i svjetske stvarnosti te stoji na pragu svoje nove povijesti. Kako ocjenjuju hrvatski mediji, u svome dvodnevnom posjetu kazao je mnogo toga, ali je jedna od najdijeljenijih rečenica ona u kojoj Bush kaže kako Hrvatskoj više nitko nikada neće

oduzeti slobodu. Između ostaloga kazao je i kako se američki narod divi hrvatskoj hrabrosti, te kako je Hrvatska ušla u povijesno razdoblje za koje su se molili naraštaji Hrvata. „Uvijek se sjećajte radosti ovoga povijesnog trenutka i neka ta priča o mirnoj Hrvatskoj nađe svoj put prema onima u svijetu koji žive u ropstvu i još uvijek čekaju radosno proljeće. Bog blagoslovio Hrvatsku i hvala vam”, zaključio je Bush svoj govor na Markovu trgu. Kad se danas osvrnem na Hrvatsku i na naš san o životu u slobodnoj demokratskoj zemlji, o životu u uređenoj i uljuđenoj zemlji ravnopravnih građana jednakih šansi, tada vidim kako je upravo Amerika, zajedno s drugima, pomogla da i mi ostvarimo svoj san – kazao je hrvatski premijer zahvaljujući američkom predsjedniku na potpori i prijateljstvu dodavši kako se Hrvatska vraća tamo gdje i pripada. Ona, sve snažnije usidrena u EU i NATO, nastavit će svoju odgovornu misiju na jugoistoku Europe. U podudarnosti ciljeva EU i NATO-a vidimo dodatni poticaj i prostor takvom našem djelovanju, kazao je Ivo Sanader.

Branka Pavić-Blažetin

Foto: www.vlada.hr

Markov trg u Zagrebu za vrijeme govora američkog predsjednika Georgea Busha, 5. travnja

Jedan dječji vrtić za tri naselja

Opadanje nataliteta već otprije je zahvatilo osnovne škole, pa su na mnogim mjestima samouprave bile prisiljene zatvoriti svoje školske ustanove, spojiti razrede, odnosno priključiti ih kao područnu školu nekoj većoj obližnjoj ustanovi. S dječjim vrtićima svaka je samouprava bila nešto opreznija, unatoč malom broju djece pokušala ga održati smatrajući da djeci predškolski odgoj treba osigurati u vlastitom naselju. U nekim pomurskim hrvatskim selima problem održavanja dječjeg vrtića samoupravama već godinama zadaje teškoće, no o zatvaranju nije bilo riječi. Nažalost ove godine došao je red i na to, u dva naselja, u Petribi i Pustari, od jeseni prestat će djelovati dječji vrtić. Za djecu iz tih naselja dječji vrtić će osigurati mlinaračka ustanova. O tome su donijele odluke mjesne samouprave triju naselja, koje djeluju u okvirima okružnog bilježništva.

Takvo je rješenje prethodila odluka samouprava o utemeljenju Okružnoga narodnog dječjeg vrtića sa sjedištem u Mlinarcima. Od jeseni 2007. godine dječji vrtići su djelovali u narečenom obliku s više radnih sjedišta u trima naseljima. Takvo je rješenje doneseno zbog financijskih razloga, tako je svaka samouprava trebala dati još šest milijuna forinti za sufinanciranje dječjeg vrtića. Ispostavilo se da je samoupravama i to problem.

Petripkom načelniku Joži Kranicu i načelniku naselja Pustare Tiboru Sirtiu nije bilo lako izreći odluku samouprave o zatvaranju dječjeg vrtića. Bila su organizirana usuglašavanja s mještanima na roditeljskom sastanku i na javnoj tribini. Naravno, roditelji nikako se nisu slagali s takvom odlukom, nitko ne bi želio da mu se dijete već od njegove treće godine svako jutro mora voziti u drugo mjesto, ali odluka je donesena. Samouprave su se složile i u tome da se mlinarački dječji vrtić priključi serdahelskoj odgojno-obrazovnoj ustanovi kao područna ustanova i na taj način troškovi se dodatno smanjuju.

Jedino roditelji u Mlinarcima nisu

zabrinuti zbog preustrojavanja dječjeg vrtića jer im on ostaje u naselju, poznaju uvjete dječjeg vrtića, odgojiteljice, dadilje i kuharice.

Zbog čega su se samouprave odlučile za mlinarački dječji vrtić, o tome je govorila sadašnja imenovana ravnateljica okružnog vrtića Marija Karadi:

– Trenutno u Petribi ima sedam, u Pustari 12, a u Mlinarcima 11 djece, a najesen, prema očekivanjima, bilo bi sveukupno 29 djece (12 iz Pustare, deset iz Mlinaraca, a

sedam iz Petribe), no upisivanje djece u mlinaračku ustanovu, naravno, odluka je roditelja, stoga se može očekivati da neće svi roditelji svoje dijete upisati ovamo. Mislim da su od tri vrtića naši uvjeti najpovoljniji i što se tiče prostora i osiguranja hrane. Imamo dovoljno veliku prostoriju za gimnastičke vježbe, a imamo čak i kuhinju, gdje se svaki dan kuha i djeci poslužuje svježa hrana. Naravno, nije lako roditeljima ostalih naselja, ali mislim da će djeca to lakše prebroditi negoli pretpostavljamo. Svaki će dan po djecu dolaziti poseban autobus i primiti ih pred kućom, uvijek će autobusom putovati i jedna odgojiteljica da im pomogne pri ukrcavanju i iskrcavanju. Mi s punim srcem očekujemo djecu te želimo i njima nuditi sve najbolje i da se dobro osjećaju – kazala je gđa Karadi.

Sada u dječjem vrtiću rade dvije odgojiteljice i jedna dadilja, no ako će putovati djeca iz drugih naselja, planira se povećanje osoblja kako bi se nesmetano odvijalo i putovanje i boravak djece u vrtiću.

Dječji vrtić u Mlinarcima, prema voditeljici, prema svojim mogućnostima pokušava nuditi najbolje, želi nadalje tako raditi i s više

djece. Djeca ujutro po odabiru mogu doručkovati, naime, ima djece koja odmah, a neki poslije žele što god pojesti. Budući se radi o jednoj skupini, prilikom zanimanja izdvajaju se djeca predškolske dobi i posebno, u drugoj prostoriji uče, vježbaju, ne smetaju ih mlada djeca s igrom. Ustanova je dobro opremljena pomagalicama, svaki dan se gimnasticiraju, hrvatskih zanimanja ima svaki drugi tjedan, no, kako reče odgojiteljica, to ne znači da preko dana ne govore s djecom hrvatski. Vrtić svake godine organizira posjet u kazalište, zajedno sa školom bili su na klizanju u Jegerseku, organizirano im je plivanje. Takvu razinu odgoja mlinarački vrtić želi nadalje osigurati, a trudit će se za još bolju kvalitetu.

Zaviri li tko u prostorije vrtića, može se uvjeriti da je okolica savršena za djecu: na stropu figurice, na zidovima svugdje dječji radovi, mnogo je igraćaka, posvećena je pozornost i na odgoj u duhu tradicija, izložene su stare tkanine, lutke u narodnoj nošnji, na dvorištu lijepe nove igračke, biciklistička staza.

Vidljivo je da se djeca dobro osjećaju u vrtiću, otvorena su prema svakome, rado razgovaraju, ozračje je ugodno. Po svemu sudeći, djeca koja će ubuduće pohađati taj vrtić, imat će vrlo dobro mjesto, ipak je najvažnija osoba odgojiteljice koja je pažljiva sa svakim djetetom, koja je uvijek nasmijana, ljubazna, kreativna i strpljiva.

Roditelji, dakako, sami će odabrati ustanovu za svoje dijete, no mlinaračka samouprava zamolila je roditelje da se izjasne glede upisa u ustanovu.

Roditelji iz Petribe odlučili su se za bečehelski vrtić; neki roditelji iz Pustare žele da im dijete odlazi u Serdahel, naime, ondje pohađaju školu braća ili sestre; roditelji šestero pustarske djece opredijelili su se za Mlinarce, no vjerojatno to još nije konačno.

Beta

Od ovoga školskoga ljeta reducirano

Židansku školu pohađja 29 dice u donjni razredi

Dica i pedagoginje u ovom školskom ljetu

Ovoga školskoga ljeta malo mi je depresivno posjetiti židansku školu. U velikoj zgradi kot da bi bolno glušala praznina, a uz to dobro znamo da lani se je ovde duplo već učenikov školovalo, i u gornji razredi. Seoska samouprava je lani odlučila da zavolj financijskih stiskanj, od septembra ukine nastavu za dicu od 5. razreda. Od jeseni tako 33 školari, silom prilik, putuju u Kisegu i pohađaju različite osnovne škole (većina njih Osnovnu školu Józsefa Berseka), a židanska škola postala je član obrazovne ustanove

Hrvatska ura u 3. i 4. razredu s učiteljicom Marijom Sabo

mikroregionalnoga višestranoga udruženja grada Kisega i njegovoga okruženja. Prez prorokovanj, nuagi su najpr vidili što će se zgodati hrvatskomu podučavanju u varošu. Naime, lani se je u gornji razredi još 17 dice učilo po hrvatski, od septembra u Kisegu su se med njimi samo petimi javili za hrvatsku nastavu. Od šest odvud otpuščenih pedago-

gov samo trimi imaju djelo u punom ili u polustatusu. Zasad, u Hrvatskom Židanu petime podučavaju, med njimi učiteljica hrvatskoga jezika Marija Sabo deset uri ima u Hrvatskom Židanu, a 12 uri hrvatskoga jezika u Kisegu. Iz 29 školarov (od 1. do 4. razreda), većina (17 dice) se po hrvatski uči, a paralelno je u drugoj grupi osigurana nastava na nimškom jeziku. Sad još podučavanje teče u velikoj školskoj zgradi, kot i dovidob, ali, kako se kaže, u budućnosti u ovoj zgradi se planira otvaranje općinskoga stana, liječničke ordinacije. Po riči zamjenice direktora Kate Bánó, trenutačno je ovde jako komforno, svi imaju dovoljno mjesta, pokidob na raspolaganje stoji šest razredov, plus imaju razrede za informatiku ter podučavanje jezikov. Jezični labor je i prostorija za otpodnevno podvaranje dice. Unutar obrazovne ustanove mikroregije, židanska škola ima relativnu samostalnost, s posebnom ćutljivošću za održavanje lokalnih karakterističnosti, a to se prvenstveno odnosi na jezično podučavanje. Iako je škola njegovala dobre veze sa sličnom ustanovom u Dolnjoj Pulji, gradišćanski partneri u Austriji pred kratkim su prosili jedno ljetu pauze, pokidob i pri nji je pao broj školarov i oni imaju preorganizaciju u ustanovi, pak će potom reći ima li ova veza i od dojučega ljeta perspektivu. U školi jur ne djeluje jačkarni zbor, dičja folklorna grupa momentalno nima peljača, u manjkanju gornjih razredov Židanci ne moru već sudjelovati na Narodnosnom kupu. Lani na naticanju Leadera su dobili uglednu svotu za kupovanje instrumente da se utemelji dičji tamburaški sastav. To pravoda nalize samo učenike gornjih razredov, znači to se sada jur odvija izvan škole. Muzičke probe imaju otpodne pod peljanjem Petra Hutera. U školi je svaki svetak proslavljen, početo od Božića prik Dana starijih i fašenjka i svi se trudu da mala dica od 1. do 4. razreda se dobro ćutu u prominljivoj situaciji i da svi djelaju po Senecinoj direktivi, ka krasi školsku stijenu, „Svako dite je obećanje”.

U 3. i 4. razredu spojeno teče hrvatska

Treći razred uživa u igri

Školari 1. razreda

ura, kad stupim u prostoriju na prvom katu. I u 1. i 2. razredu na ov način podučava ov školski predmet Židanka Marija Sabo. Zadaća dotične ure je i za jednu i drugu grupu da iz riči sastavljaju rečenice, a prik igre mališani oćividno laglje si zamerkađu i riči. – Nažalost med njimi već nimamo nijednoga školara gdo bi se znao pominati po hrvatski. Ovo im nije već materinski jezik, nek jedan stranjski jezik, kot kad bi se učili talijanski, engleski – kaže mlada pedagoginja, ka pet školarov podučava u Kisegu, a u Dopunskoj školi kiseške Hrvatske manjinske samouprave još i dvi grupe ima sa približno 20 pohodnikov. Nje mišljenje je da iz hrvatske nastave najbolje fali on fundamenat što su dica negda još iz doma donesli, kad su se s njimi razgovarali po hrvatski. Danas to već nije tako važno, štoveć, tako izgleda da je i zanemareno u hrvatski stani. To potvrđuju i sljedeće podatke. Po prethodni anketa, prvi razred će u dojučem školskom ljetu začeti u dotičnom selu 8-9 dice, med njimi samo na tri školare računaju da će se po hrvatski učiti. Školski proračun je za ovo ljetu 39 milijun forintov, a dodatno je židanski načelnik Štefan Krizmanić izjavio na stranici lista Kiseg i okolica da je od ovoga ljeta od kih 25 milijun forintov manji financijski zahtjev obrazovno-odgojnih ustanov u rodnom mu selu, a da ovu svotu kako i ovo ljetu, tako niti u budućnosti ne bi bila u stanju preskrbiti židanska samouprava.

-Tiho-

Sjednica Stručne radionice „Narodnosne kazališne umjetnosti 2008“

Kako je to već opširno najavljeno u 12. broju našega tjednika, u cilju, odnosno svrsishodnosti daljnjeg unapređivanja postojećih i aktivnih narodnosnih amaterskih, školskih igrokaznih skupina kao i utemeljenih profesionalnih kazališta, razmatranja njihovog trenutačnog položaja i stanja potencijalnih materijalnih mogućnosti, eventualnih izmjena struktura i sigurnosnim gospodarstvenim pripadanjima, stjecanje mogućnosti integriranja u opći krvotok većinske kazališne politike, Mađarski prosvjetni zavod i lektorat za likovnu umjetnost, MMIKL, utemeljio je tzv. Stručnu radionicu, u čijem okviru je 28. ožujka, s početkom u 10 sati, u sjedištu Zavoda, pod naslovom „Narodnosna kazališna umjetnost 2008“ održana sjednica.

Prema predviđenom programu skup – uspoređujući prethodno održavane konferencijske sjednice – iako su na vrijeme razaslane pozivnice kako predvodnicima trinaestak državnih samouprava i njihovim odborima za kulturna pitanja, manjinskim znanstvenim zavodima tako i inozemnim predstavništvima dotičnih matičnih zemalja – prema našoj prosudbi, odazvalo se malo osoba. Izgleda da prema kazališnoj umjetničkoj grani kulture, koja prvenstveno služi za gajenje, njegovanje i unapređivanja materinske riječi, nema naročitih zanimanja. Naime, nakon donedavno, krajem veljače i početkom ožujka, uspješno provedenog ARCUSFEST 2008 – Susreta narodnosnih kazališta u Budimpešti, očekivalo se više pozornosti toj itekako znatnoj tematici, sa strane manjinskih predvodnika, barem onih profesionalnih kazališta, amaterskih kazalištaraca koji su se ogleдали na spomenutom susretu. Čini nam se da se od istih – čast pridošlima – malo njih odazvalo. Ubrojimo ovdje, iako se na kraće vrijeme, pojavio naš kazališni umjetnik Stipan Đurić, i Hrvatsko kazalište u Pečuhu. Ali vratimo se Stručnoj radionici.

Okupljene je pozdravio predsjednik, narodnosni referent, redatelj, ravnatelj Njemačkog kazališta u Budimpešti, docent András Frigyes, i predao riječ ravnateljici Mađarskog prosvjetnog zavoda i lektorata za likovnu umjetnost Eriki Borbáth koja je također pozdravila i otvorila Stručnu radionicu.

Prvo predavanje je na temu *Što činimo, što možemo učiniti za budućnost narodnosne kazališne umjetnosti* održala glavna ravnateljica Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri Uredu premijera, predsjednica Kuratorija Zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, gđa. Erika Németh. Na

početku je ravnateljica zahvalila Zavodu (MMIKL) koji sa čelnicima manjinskih državnih samouprava i civilnim udrugama zajedno, od konferencijskih zasjedanja preko raznih kulturnih priredaba i izložbenih manifestacija, intenzivno i naizmjenično zbrinja razne kulturno-prosvjetne programe koji umnogome doprinose još boljem upoznavanju života i rada tuzemnih narodnosti.

Zatim je izlagačica pretežno govorila o devetodnevnom Narodnosnom kazališnom susretu i njegovoj kratkoj povijesnoj činjenici koji je 1992. g. začeo – uz materijalne podrške Ureda za nacionalne i etničke manjine – predstavljanje hrvatskog, njemačkog, srpskog i romskog kazališta u budimskom Várszinházu, te da je nakon dvije godine – sve do danas – kazališne susrete podržala Zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Vrednujući u zadnjim godinama održane kazališne susrete, smatra da su ne samo kvantitativno već i kvalitetno postigli odgovarajuće i hvalevrijedne umjetničke razine, odnosno dokazali svoja kazališna umijeća, što svjedoče puna kazališta. Pohvalna je inicijativa simultanog prevođenja, što znači da su i gosti raznih narodnosti mogli slobodno posjećivati i pratiti predstave drugih narodnosnih kazališta, te da je od velike važnosti ta uzajamnost, a koja ubuduće treba da bude još intenzivnija i u pogledu stručnjaka mađarske kazališne umjetnosti.

Zatim je sa strane predsjedateljica Andrása Frigyesa bilo riječi općenito o kazalištu i o narodnosnim kazališnim igrama u tekućoj godini. Zbog drugih zauzetosti – nažalost – izlaganje domaćina Arcusfesta, ravnatelja Thálie Lászla Megyeria je izostalo. O trogodišnjem djelovanju, odnosno trenutačnom stanju grčke kazališne umjetnosti u Mađarskoj govorila je voditeljica kazališne skupine Neaniki Skini, Caruha Vangelio, a o kazališnoj umjetnosti koja nadilazi školske okvire i o stručnom usavršavanju kazališnih pedagoga iznijela je svoja iskustva voditeljica kazališnog kruga PaThália Timea Faragó. O prošlosti, sadašnjosti i budućnosti Slovačkog kazališta „Vertigo“ izvještavala je ravnateljica Dániela Ónodi. Ravnateljica profesionalnog Kazališta Nijemaca u Mađarskoj i Seksaru (Szekszárd) Ildikó Frank iznijela je trenutačno nepovoljno stanje kazališta i problematiku s održateljem, odnosno, državnom statusu kazališta županijskog karaktera. Društveni odjek narodnosne kazališne umjetnosti, zanimanje masmedija s naročitim naglaskom na Arcusfest, bilo je izlaganje organizatora Susreta narodnosnih kazališta Pere Lastića.

Nakon odslušanih, iskrsla su razna pitanja. Slijedio je radionički dijalog i završna riječ Andrása Frigyesa u kojoj je istaknuto da se u skoroj budućnosti održi sličan sastanak na kojem bi se dalo raspravljati o predloženima kao što su: osnivanje Saveza narodnosnih kazališta s odgovarajućim uredom, osnivanje samostalnog Narodnosnog kazališta u Mađarskoj te druga pitanja koja se prvenstveno odnose na poboljšanje i unapređivanje djelatnosti u okvirima narodnosnih kazališta i kazališnih družina.

Istoga je dana u prostranoj auli Zavoda otvorena izložba fotografija pod naslovom *Naše narodnosti u slikama*, koju je otvorio András Frigyes. Podupiratelji izložbe bili su: Lokalna samouprava V. okruga, Lipótvároša i Hrvatska manjinska samouprava V. okruga.

Među mnogobrojnim fotografijama koje su se odnosile na 13 postojećih narodnosti u Mađarskoj, hrvatske teme su prikazane u fotografijama Ferenca Tappera (Mohač), Tivadara Dobosa (Budimpešta), Zoltána Balogha (Baja) i Lászla Szite (Mohač). Ukupno je izloženo 12 slika iz života Hrvata u Mađarskoj.

m. d.

BUDIMPEŠTA – Hrvatska samouprava IX. okruga 12. travnja priređuje Tamburašku večer u sklopu koje će se predstaviti Tamburaški sastav „Lepi dečki“ iz Sumartona, izvođačice sa festivala Glas Gradišća, HOŠIG-ova školska skupina te Tamburaški sastav Čunovski bečari. Goste će nakon nastupa zabavljati „Pinkica“ i Tamburaški sastav „Orašje“ iz Vršende. Program se priređuje u ferencvaroškome Kulturnom središtu s početkom u 19 sati. U programu, koji su organizatori nazvali Glasi bisernice, održat će se susret tamburaških sastava, kušati burek te plesati na balu za koji se organizatori nadaju kako će potrajati do zore.

PEČUH – KUD „Tanac” ove godine slavi 20. obljetnicu svoga postojanja. U povodu ovog jubileja priprema se svečani program koji će se održati tek u studenome, ali zajedničke probe s bivšim plesačima i sviračima već su otpočele, te se nastavljaju u travnju i svibnju (mjesečno jednom). Lijepo je vidjeti 50-60 ljudi okupljenih oko plesa i pjesme. Sljedeća proba „starih plesača” koji će imati nastup na svečanoj proslavi 20. obljetnice „Tanaca” (koja će se prirediti u studenom u Pečuškome narodnom kazalištu) bit će 19. travnja, od 10 sati prije podne. Svi koji su plesali u „Tanacu” očekuju se na probama.

UNDA – Skupno druženje Hrvatov iz Jursko-mošonsko-šopronske, Željezne kot i Zalske županije očekuje sve one ki su pripremni 19. aprila, subotu, posjetiti ovo sridnjegradšćansko naselje. U 18 uri toga dana se začme hrvatska maša u undanskoj crikvi Sv. Martina, a u 19 uri folklorni program u mjesnom domu kulture. Nastupaju Kulturno-umjetničko društvo Sumarton ter pjevački zbor iz Kaniže. U 21 uri u Kolijevoj gostioni se začme hrvatska fešta, uz glazbu petroviske Pinkice.

PETROVO SELO, BAŠKA – Na poziv Nogometnoga kluba „Vihor”, će petroviski seniorski nogometaši od 18. do 20. aprila boraviti na otoku Krku. Na osnovi prijateljstva Boruta Mohara iz Baške i Viktora Kohuta iz Petrovoga Sela, sazidana športska suradnja je lani započeta i ovo će biti drugi susret, nakinčen, naravno, s prijateljskom utakmicom kot i pohodom, u Pinčenoj dolini jur ljeta dugo jako dobro poznatoga, turističkoga mjesta

PETROVO SELO – Regionalnomu jezičnomu naticanju ovo ljeto daje dom 15. aprila, utorak, Dvojezična osnovna škola u južnom Gradišću. Najbolji učenici hrvatskoga jezika od 3. do 8. razreda, od Bizonje do Petrovoga Sela, svako ljeto polažu usmeni i pismeni „ispit” pred stručnom komisijom da se na kraju u tri kategorija proglaši gdo je med njimi najbolji.

MOHAČ – Tradicionalna plesačnica u organizaciji KUD-a „Zora” održana je se u petak, 4. travnja, u zgradi Tajništva Gradske samouprave, svirao je TS „Orašje”.

Razgovor sa Stipanom Filakovićem, voditeljem KUD-a „Mohač”

Pripremamo se za obilježavanje 35. obljetnice društva

Profesor tjelesnog odgoja i hrvatskoga jezika Stipan Filaković već trideset godina predaje u Srednjoj stručnoj školi Józsefa Mareka u Mohaču. Rođen je u Santovu 1954. godine gdje je završio našu školu, maturirao u srednjoj stručnoj školi Józsefa Mareka u Mohaču, gdje i danas živi. Ima dva sina, Dušana i Zlatka, te dva unuka Mirka i Emu. Na pečuškome sveučilištu diplomirao je tjelesni odgoj te hrvatski jezik i književnost, koji je poslije diplomirao i na Filozofskom fakultetu Sveučilišta „Eötvös Loránd” u Budimpešti. Ima i diplomu atletskog trenera. Športom, točnije atletikom počeo se baviti još kao srednjoškolar, bio je član mađarske atletske reprezentacije, a kao trener iza sebe ima 53 državna prvenstva. Od 1973. bio je član juniorske pa i seniorske reprezentacije, natjecao se na 400 m s preponama, a 13 godina u završnicama, osvojivši 2. mjesto i srebrnu medalju na EP u Italiji (Gorizia, 1999), a godinu dana poslije 8. mjesto na SP u SAD (Buffalo, 2000). Danas radi kao trener u Atletskome klubu Mohač (Mohácsi TE). Ljubitelj je i konjičkoga športa, od 1982. do 1989. natjecao se s dvopregom, što je lani obnovio. Prije 35 godina osnivač je i voditelj folklorne skupine, koju danas poznajemo kao KUD „Mohač”, jedno od naših najglasovitijih i najpoznatijih kulturnih društava. Odgajio je brojne naraštaje folkloraša i atletičara. Aktivan je i u društvenom životu hrvatske zajednice, od 1998. godine dopredsjednik je Hrvatske samouprave grada Mohača.

Razgovor vodio: Stipan Balatinac

Možemo reći da su folklor i šport pokretačka snaga tvoga života i rada. Odakle ta ljubav prema športu i folkloru?

Pohađao sam našu školu u Santovu, kada je još doista bila „naša”, jer su sva djeca jezik donosila od kuće. Učiteljica Ljubica Galić-Pačko bila je najzaslužnija da sam zavolio ples i folklor. Poslije sam došao u srednju školu „Marek” gdje sam se poslije i zaposlio, te od 1977. do danas predajem, evo, već 30. školsku godinu. Od ove školske godine ona je spojena s „Radnótiem”. Od 1978. godine imam konje od onih novaca koje sam zaradio na atletskim mitinzima. U KUD-u „Mohač” danas nas ima 180-ak, stoga se može reći da to više nije hobi, nego obveza. Potkraj 2006. po drugi put, ovaj put s koreografijom „Veseo i tužan Semartin”, dobili smo stručno priznanje „Izvanredno društvo”. Mora se raditi, hoćeš ili nećeš, a konji su zapravo hobi. Neprekidno treniram i mlade atletičare, četvero su i u mađarskoj reprezentaciji.

Kada i kako je počeo tvoj rad na polju folkloru?

Najprije sam osnovao KUD u Novom Mohaču. Tamo sam predavao pet godina. To su bili počeci, i to na školskom balu, jer onda je na Vadi još bilo mnogo naših Hrvata, Šokaca. Vidjevši da oni sve to plešu, već idućega tjedna odlučio sam utemeljiti društvo. Okupio sam djecu, a odmah na početku bilo nas je već pedesetero, te smo se tako osnovali. Budući da ovdje žive i Švabi (Nijemci), a jako volim i njemačke plesove i pjesme, nije bilo pitanje hoćemo li biti tronacionalno društvo. Kada sam došao u „Marek”, nastavili smo s tim radom. To je karakteristično i za našu županiju, a osobito za grad Mohač i okolicu, gdje znatno više ima Švaba nego šokačkih Hrvata. U tom smislu

možda smo jedini koji radimo kao tronacionalno društvo. Doista volim sva tri, ipak najbliže mi je naše hrvatsko kada mi duša zaigra radeći neku novu koreografiju. Najviše volim vezati koreografiju za neki običaj ili situaciju, događaj, da ima značaj za što se uhvatiti.

Mnogo je mladih prošlo kroza školu folkloru za ovih 35 godina, neki plešu još i danas. Što je zapravo cilj tvoga rada s mladima, odgoj ili njegovanje kulturne baštine?

I jedno i drugo, pa možda još i treće. Želim „ulupati” u svakoga naše hrvatsko. Moram priznati da mi je to uvijek glavni cilj. Sada nas je 180-ak, a trećina su mohački Šokci, trećina i više Nijemci, a treći dio Mađari. Ipak se trudim da s našima razgovaramo hrvatski, naravno, to na probi nije moguće gdje je radni jezik ipak mađarski.

Moglo bi se prigovoriti da bismo trebali sve hrvatski, „igrati i pivati“, ali ja sam prije svega folkloras, pa učenje jezika prepuštam školi, kako i sam radim, i učiteljima hrvatskoga jezika. Nažalost asimilacija je učinila svoje, ali društvo je naše. Mislim da se preko toga može približiti i našim običajima, i našem jeziku. Jer tko zna pjevati, taj već donekle nauči i jezik. Uvijek učimo tekst tako da svi znaju što pjevaju.

Tko su vam članovi i koliko imate skupina?

Radimo u pet skupina, imamo članove ne samo iz Mohača, iz jedne škole, već i okolnih naselja, iz Vršende, Boje, Borjata, Šumberka i drugih. To su njemačka, hrvatska i, dakako, mađarska djeca. Skupina učenika nižih razreda zove se Pöttömke, onih iz viših razreda Talpacskák, pa srednjoškolci, studenti i odrasli. Odrasla skupina počela je prije pet godina kada smo slavili 30. godišnjicu društva. Onda smo se okupili, imali smo program, ples generacija, i zamolili su me da jednom mjesečno držimo probu da se malo „izigravaju“. Rekao sam im, samo ako se opet učlane u društvo, onda mjesečno jedanput, i ako imamo nastup, onda dvaput dolaze na probe. Sad su „poludili“ jer ima tko već svake nedjelje dolazi. To su osnivači, naraštaji 35-45 godina, s kojima smo zajedno počeli. Zato smo stara skupina, ima 16 parova, ali nisu uvijek svi na broju zbog svojih obveza, što je vrlo važno da svakom od njih jedno, dvoje ili čak troje djece pleše u društvu. To je doista lijepo. Kad idemo na nastup, onda ide cijela obitelj.

Tako velika folklorna skupina zasigurno mora imati i nošnju, i prateći orkestar.

Tri orkestra imamo jer smo tronacionalno društvo, pa moramo imati za njemačko, za mađarsko i za naše šokačkohrvatsko. Nošnje sada, hvala Bogu, već imamo, iako još nije sve gotovo, i santovačke šokačke nošnje, što mi je odavna bila velika želja. Imam sestričnu u Santovu, Mariju Daražac-Blažev, i moju sestru Mariju koja pomaže vesti, one mi sve prave. Tako ćemo imati 16 ženskih kompleta. Osim toga imamo bunjevačku, mohačku šokačku, kašadsku iz okolice Šikloša, podravsku, gradišćansku i međimursku nošnju. Njemačke imamo tri različite nošnje, i to iz naših okolnih naselja, a mađarskih nošnji imamo pet. Iznimna je to vrijednost koju smo od početaka sakupili.

Kako se uspijeva održavati ovako veliko društvo kada znamo da za održavanje, za nastupe i nošnju treba mnogo novaca? Po imenu bih rekao da je to gradsko društvo.

Moram kazati da je to osobno ili pojedinačno društvo iako nam je ime KUD „Mohač“. Bili smo mi Vada, pa smo bili Marek, pa Nova brazda kad nas je financirala mjesna zadruga. Najbolje razdoblje nam je bilo kada smo obišli pola Europe, i na Festivale svuda smo išli. Kada se potkraj 80-

ih godina uslijed demokratskih promjena zadruga razila, onda smo tražili novo ime koje će biti trajno, i tako smo postali KUD „Mohač“. Grad nam daje godišnje 265 tisuća forinti, što je sitnica za održavanje tako velikoga društva. Zato kažem da je to osobno, pojedinačno društvo.

Drukčije, na koji način uspijevate?

Pišemo natječaje, roditelji nam mnogo pomažu, a imamo i članarinu. Iz toga nešto uspijevamo, a kad idemo na nastupe, onda moramo tražiti putne troškove i troškove orkestra, a vrlo rijetko tražimo za nastup. Ako idemo u takva mjesta za koja smo posebno vezani, primjerice u Santovo, Vršendu ili Kukinj i još neka, onda ne tražimo, ali nas obično tamošnje hrvatske samouprave i naši domaćini skromno podupiru, koliko su u mogućnosti. Ali ima i takvih mjesta u koja kad idemo, onda tražimo putne troškove i troškove orkestra jer to je vrlo skupo. Više puta idemo tako da svako dijete nosi njegov roditelj jer inače ne bi došli. U svakoj grupi imamo takve koji govore hrvatski, ali nažalost nema ih puno, to je naša današnja situacija u Mađarskoj, ali mi uvijek nastojimo sve to djeci i mladima objasniti, upoznati ih s onim pjesmama, plesovima i običajima koje učimo kako bi znali što rade. Reci mi danas jednu kulturnu skupinu u Mađarskoj u kojoj su svi Hrvati. Sada se spremamo s dječjim skupinama na poznatu smotru Helikon u Keszthelyu, sa šokačkim plesovima. Ono isto dijete će otpjevati i otplesati jednako tako dobro i šokačko, i njemačko, naravno, i mađarsko. Nošnja je pola uspjeha, ali bez kvalitetnoga plesa, pjesme i koreografije ni ona nije dovoljna. Lani smo s KUD-om imali 68 nastupa, u tome je i jedan ples, ali i cjelovečernji program.

Kada i gdje održavate svoje probe?

Svakog petka imamo probe od 17 do 22 sata ovdje u školskoj športskoj dvorani, stoga mogu reći da nam je škola sponzor, jedini pokrovitelj. Grad nam daje, kako rekoh, 265 tisuća, i to u dva dijela, za prvu i drugu polugodinu. Išli smo primjerice u Šumar (Solymár) s dva velika autobusa, moje dvije skupine ušle su u finale. Putni troškovi su nas stajali 320 tisuća forinti, a prva nagrada je bila sto tisuća. Podupire nas i ovdašnja hrvatska samouprava.

Koji su programi bili u bliskoj prošlosti, a što vas očekuje u predstojećem razdoblju?

Drugog vikenda u siječnja bili smo na Danu Nijemaca u Mađarskoj, gdje smo bili prvi u budimpeštanskoj Kongresnoj dvorani, to nam je bio prvi nastup. Otvarali smo pokladne balove, bili smo u Vršendi, u Harkanju i Šiklošu. Imali smo dva samostalna cjelovečernja programa u Mohaču na Mladi Uskrs. Šestoga travnja bili smo na županijskim kvalifikacijama njemačkih dječjih plesova, gdje smo dobili pohvale za prikazane koreografije. Idući nastup imat ćemo 13. trav-

nja, polusatni program povodom 50. obljetnice Mohačke banke, a 20-og idemo u Mišljen, 24-26. travnja idemo na Helikon u Keszthely s baranjskim šokačkim plesovima. Naravno, svake godine od 17. do 20. kolovoza, kao domaćini, nastupamo na Međunarodnoj smotri folkloru u Mohaču. Natjecanja dvoprega sad će početi u subotu, i do Duhova svake subote ili nedjelje.

Kakve planove imate, kakve planove imate?

Sad je pred nama proslava 35. obljetnice društva, koju planiramo u listopadu ove godine. Znam da ćemo pokrenuti još jednu malu skupinu kada mi unuk Mirko stupi u prvi razred. To mi je želja, jer kada se on rodio, te godine sam dobio 13-ero naše djece u grupu, gdje su naši oba ili jedan roditelj. Nikada nisam znao riješiti, šport ili folklor, jer sam bio vrhunski športaš, ali društvo mi je bilo uvijek pri srcu, dao sam dušu. Još ni danas ne znam dokle ću raditi, ali kad počne školska godina, onda uvijek ponovno krećemo. Ove godine već i trodnevna natjecanja dvoprega, a sveukupno imat ćemo pedesetak nastupa.

BUDIMPEŠTA – Uskoro se otvaraju mogućnosti europskih natječaja za prekograničnu suradnju, izjavio je Gordon Bajnai, ministar razvoja i samoupravljanja. Mađarska će u razdoblju od 2007. do 2013. u programe prekogranične suradnje uložiti više od 200 milijardi forinti, kazao je Bajnai. Europska unija već je odobrila, u sklopu programa „Suradnja europskih područja“ mađarsko-austrijske, mađarsko-slovačke, mađarsko-slovenske i mađarsko-rumunjske operativne programe, a čeka se i na odobrenje mađarsko-hrvatskih, mađarsko-srpskih, mađarsko-ukrajinsko-slovačko-rumunjskih operativnih programa, kazao je nedavno Bajnai.

PEČUH – Tko što zna, naslov je regionalnog natjecanja koje se organiziralo za učeničke domove u Baranjskoj županiji 28. ožujka. Kako nas je informirao voditelj učeničkog doma osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleže Čaba Vereš, iz te ustanove su se natjecale dvije plesne skupine i solopjevačica. Završnica natjecanja predviđena je u Kapošvaru.

BARČA – Tradicionalni proljetni festival održao se u tom gradu od 11. ožujka do 5. travnja. U sklopu festivala nastupio je i zbor Rodoljub iz zbratimljene Virovitice, a na gala predstavi održanoj u subotu, 5. travnja, nastup su imali Gradski puhački orkestar iz Daruvara i njihova skupina mažoretkinja.

Akvareli Sándora Erdődyja u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe

Hrvatski klub Augusta Šenoe i Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoe 26. ožujka u Mini galeriji Hrvatskoga kluba priredili su izložbu akvarela Sándora Erdődyja naslova Narodna nošnja i tradicijski likovni izraz.

Aleksandar Sándor Erdődy podrjetlom je iz velikaške mađarske obitelji s posjedima u Ugarskoj, Slavoniji i Hrvatskoj sjeverno od Kupe. Rodio se 1802. godine, u mladosti naslijedio je posjed Vepu nedaleko od Sambotela i dio moslovačkih posjeda svoje obitelji. Boraveći na svojim imanjima, posvetio se umjetnosti, promicanju gospodarstva, zapisivanju narodnih pjesama, skupljanju

folklorinoga blaga... Sačuvana je i slika njegova trećeg dvorca u Moslavini, Popovače, čiji se izvornik čuva u sambotelskome muzeju. Erdődy je bio jedan od utemeljitelja Gospodarskoga društva Hrvatske, član Mađarske akademije znanosti te dopredsjednik Mađarske likovne udruge.

Izložbu u Hrvatskome klubu otvorile su Ruža Begovac, voditeljica Etnografskog odjela Muzeja „Janus Pannonius“, i Slavica Moslavac iz Muzeja Moslavine u Kutini. Ona je naglasila kako opus mađarskoga slikara i plemenitaša Sándora Erdődyja sadrži likovne prikaze nošnji moslovačko-zagorskog puka s

početka 19. stoljeća, što je danas od iznimne važnosti za izučavanje hrvatske etnografije. Obilazeći mjesta Popovaču, Kutinicu, Okole, Osekovo, Voloder, Potok, Gornju Jelensku u moslovačkom i Veliku Erpenju u zagorskome kraju, Erdődy slika seljake u narodnom ruhu. Tako je u razdoblju od 25. svibnja do 9. srpnja 1837. godine nastao 31 akvarel, od kojih se njih 16 odnosi na Moslavinu, sedam na zagorsko i osam na mađarsko područje. Svih sedam zagorskih akvarela nastali su na području Velike Erpenje. Vrijeme je to budenja nacionalne svijesti kada su u modi slikanja ovakvoga tipa, stoga i Erdődyja tematski privlače seljaci koji žive na njegovim posjedima. Time je zabilježio dio baštine koja je nepovratno nestala, ali se pomoću njegovih akvarela danas može vjerno rekonstruirati, kao što se to učinilo i u Muzeju Moslavina. Ženske nošnje predstavljene su na 12 akvarela, a naslikane su i dvije djevojčice te mladenke i muške nošnje na četiri akvarela.

Ova zanimljiva izložba upoznaće nas sa svijetom narodnih nošnji polovine 19. stoljeća. Akvareli Sándora Erdődyja jedinstveni su izvor za izučavanje najstarije cjelovite moslovačke nošnje. Mapa s 31 akvarelom pronađena je 1856. godine u Vepu, Željezna županija, pa se kao iznimno vrijedna etnografska građa čuva u Muzeju Savaria u Sambotelu.

Branka Pavić-Blažetin

Predstavljanje nove knjige

U okviru međunarodnoga znanstvenog skupa Hrvatski kupido održano je predstavljanje knjiga Katedre za slavističku filologiju, Croatice, odnosno Hrvatske sveučilišne naklade, koji su darovali 14 knjiga Filozofskom fakultetu. Ovdje je sveučilišni profesor István Nyomárkay predstavio svoju uskoro izdanu knjigu: Kratka povijest hrvatskoga i srpskoga jezika. Uzrok izbora ove tematike, odnosno objavljivanja ove knjige, sasvim je jednostavan: u Mađarskoj nema još ovakvog djela. Postoje samo strane povijesti hrvatskoga i srpskoga jezika, kao npr.: Ivan Popović: Gerchichte der serbokroatischen Sprache (Wiesbaden, 1960).

Knjiga je preporučena sveučilišnim stu-

dentima jer sadržava osnovne i neophodne informacije o povijesti hrvatskog i srpskog jezika uopće. Međutim, to čini samo osnovu kroatističkih i slavističkih studija. Inače knjiga sadrži priloženu bogatu i detaljnu bibliografiju, koja otvara mogućnost za udublivanje u ovoj grani lingvistike.

Točan datum objavljivanja knjige još ni profesor nije mogao kazati, ali jednoznačno je izjavio da svakako još u ovom, proljetnom semestru izlazi.

Profesor Nyomárkay planira napisati i sljedeću knjigu o usporednom prikazivanju povijesti reforme češkog, mađarskog i hrvatskog jezika.

Bea Letenji

Trenutak za pjesmu

Branimir Štulić-Johnny

Kao ti i ja

Dijete u noći kao ti i ja
stranac u prolazu kao ti i ja
cvijeće na granici tone u san

Žena u krevetu kao ti i ja
dodir usana, oznojena tijela
daleko od ljubavi kao ti i ja

Jutro na obali kao ti i ja
napušteni brodovi plivaju lijeno
rastočene olupine kao ti i ja

Likovna izložba Joze Fučkara

U okviru Kluba stalne posade Neprofitnog poduzeća za kulturne djelatnosti Ministarstva narodne obrane, u Senandriji (Szentendre), posredovanjem Kate Franković-Marković, 18. ožujka, s početkom u 15 sati u prostranoj klupskoj dvorani svečano je otvorena likovna izložba „slikara Drave“ (kako umjetnik sebe imenuje) Joze Fučkara iz šomođske Barče.

Senandrija, gdje, među inima, stanuju i dalmatinski Hrvati i dan-danas je sačuvala svoju raznolikost i šarolikost višenacionalnog stanovništva i njihovih kulturnih tradicija. Stoga se nije čuditi što je svojim prirodnim ljepotama privlačno djelovala na mnoge mađarske likovne umjetnike kao što su bili János Jankó, Adolf Fényes, Károly Ferenczi, János Tornyai, Béla Czóbel, János Kmeti, Jenő Barcsay, Lajos Vajda, Dezső Kornis, Piroska Szántó... I navedeno jasno odražava da je izbor predstavljanja „slikara Drave“ dobro osmišljen i usmjeren u kolijevci likovne umjetnosti – Senandriji.

Ispred neobično velikoga broja mještana i predstavnika dalmatinskih Hrvata te ljubitelja likovnih ostvarenja, nazočne, među njima predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, i voditelja Ureda HDS-a Jozu Solgu, pozdravio je ravnatelj Kluba János Koncz. On je izrazio svoje zadovoljstvo što može pozdraviti likovnog umjetnika koji s 28 slika želi predstaviti svoje dosadašnje, devetogodišnje djelovanje s paletom i kistom.

Jozo Fučkar rođen je 1953. godine u Lukovišću. Njegovo djetinjstvo provedeno u neposrednoj blizini rijeke Drave bilo je zapravo temelj njegova odnosa prema prirodi, što se ponajbolje odražava na njegovim slikama. Ljubav prema slikanju nasljedstvo je od roditelja, ali koji su ga radi sigurnosti «svagdašnjega nasušnog» ipak uputili prema Tehničkoj visokoj školi «Mihály Pollack» u Pečuhu, gdje stječe diplomu građevinskog strojar. Živi i djeluje u struci, u Barči, ali slobodno vrijeme ponajviše posvećuje slikarstvu u vlastitoj galeriji. Promatrajući Fučkareve uratke na kojima se često pojavljuje rijeka Drava sa svojim prirodnim okolišem, koja je katkad mirna, kadšto valovita i

silovita. Vječita promjenljivost raspoloženja njezinih otočića, vrbika i hrastovlja, od proljeća do zime inspirira stvaratelja na nove umjetničke izazove. Pri njegovoj umjetničkoj mnogostranosti prisutni su radovi mrtve prirode, krajolici, konji, šumska divljač. Ostvarenju tih djela umnogome je pridonijela njegova supruga Edita Kolonić.

Likovnjak Jozo Fučkar dosada je bio sudionikom niza izložaba u zemlji i izvan nje (Hrvatska, Njemačka). Njegove su slike često objavljivane u Nimródu, u časopisu za ljubitelje lovačkoga športa. I još nešto: podravski likovnjak svjesno, postojano se drži pripadnikom hrvatske zajednice.

Na koncu, ali ne u posljednjem redu, trebamo reći da je svoga prijatelja i zemljaka Jozu dopratio poznati tamburaš Jozo Guljaš koji je prije i poslije otvaranja izložbe nazočnima pružio poseban glazbeni užitak.

m. dekić

Festival u Ilači s Hrvatima iz Mađarske

U organizaciji KUD-a „Matija Gubec“ iz Ilače, 29. ožujka održana je sedma Smotra svirača tradicijskih glazbala. Na njoj su se predstavili svirači koji sviraju gusle, dude, gajde, lijericu, samicu, dvojnice ili cimbal, a došli su na festival sudionici iz Bosne i Hercegovine, Mađarske i, naravno, Hrvatske. Hrvate iz Mađarske predstavljali su Pavo Gadanji iz Novoga Sela (ujedno i jedan od najstarijih sudionika), Andor Végh i Richárd Patkós, uz njih su se s pjesmom pridružile i članice trija „Jasen“. Predstavili su se s bačkim šokačkim melodijama, podravskim blokom, te pjesmama i glazbom iz okolice Pečuha. Tijekom Smotre u obližnjoj osnovnoj školi mogla se pogledati izložba slamarki koje su došle iz Tavankuta (Vojvodina).

Andor Végh, njegovi prijatelji gajdaši i trio „Jasen“ svojim nastupom u Ilači na festivalu tradicijskih glazbala još jednom su pobrali velik uspjeh i predstavili narodno blago Hrvata iz Mađarske.

(Vesna Velin)

U Sopju i Starinu održana je dvodnevna smotra stare hrvatske baštine uz nazočnost konzulice Republike Hrvatske u Pečuhu Jadranke Telišman, župana Virovitičko-podravске županije Tomislava Toloušića, te njegova zamjenika Zvonimira Koića, i Đuse Dudaša, zamjenika predsjednika Hrvatske državne samouprave.

Na Mladi Uskrs, 29. i 30. ožujka, ponovno su oživjele ulice dvaju zbratimljenih sela koja leže nekoliko kilometara udaljena jedno od drugog, na dvije obale Drave: na glavnim ulicama prozori, ograde i kapije okićene su narodnim motivima, a izneseni su i stolovi

prepuni jela i pića. Stanovnici su očito prigrlili ovu dvodnevnu smotru folklor Podravskega kraja kao svoju manifestaciju, i čini se da su svi odlučni u tome da se i ubuduće nastavi sa započetom tradicijom.

Kao što je poznato, selo Starin iz Mađarske i Općina Sopje iz Hrvatske prošlog su Mladog Uskrsa prvi put organizirali Dravsko proljeće. Tada je smotra počela u Starinu, a drugoga se dana, u nedjelju, išlo brodom u Sopje preko privremeno otvorenoga graničnog prijelaza na Dravi. Ove je godine vrijedio obrnuti redoslijed: u subotu su se događanja odvijala u Sopju, a u nedjelju je brod prenio sudionike u Starin, gdje je smotra nastavljena.

Na otvaranju manifestacije župan Virovitičko-podravске županije Tomislav Toloušić reče: „Danas je Sopje okupljalište ljudi dobre volje, ljudi koji kroz pjesmu i ples žele pozdraviti svoj kraj iz kojeg dolaze. Raduje me da danas ovdje možemo čuti i kaj i što, ali i riječ naših prijatelja iz susjedne Mađarske s kojima nas spaja rijeka Drava, ta ljepotica kojoj se uvijek ponovno vraćamo i u čijim ljepotama uživamo”.

Načelnik Općine Sopje Zvonimir Kovačec ukazao je na važnost očuvanja i njegovanja narodne baštine, a načelnica Starina dr. Barbara Šajčić je dodala: „Mi smo već izgra-

II. Dravsko proljeće

dili most prijateljstva i kulture, on stoji iznad Drave, vrijeme bi bilo da se izgradi i onaj pravi koji bi uistinu povezo Hrvate iz mađarskog dijela Podravine s Maticom!”

U subotu poslijepodne, kad je počelo Dravsko proljeće, ulicama Sopja prošlo je u svečanoj povorci 500-ak sudionika smotre, dostojanstvenim korakom, s osmijehom na licima, u predivnim narodnim nošnjama. U velikom šatoru postavljenom u središtu Sopja prikazali su svoj program KUD-ovi: Podravac

Prije podne u 10 sati Starinci su dočekali brod iz Sopja koji je bio pun sudionika smotre. Iako je sve to već viđeno prije godinu dana, pristajanje broda i carinska kontrola, prijelaz preko vodene granice i ovoga puta ostao je glavna atrakcija, koja ne može dosaditi. Prijatelji su se opet rukovali, a načelnici i zagrlili kao da se nisu rastali tek prethodnog dana. Na izričitu želju sudionika, s dravskoga pristaništa išlo se pješice oko kilometar u Starin. Na početku sela pridružile su se skupine iz Mađarske, pa je tako krenula povorka folklorša prema središtu sela pjevajući i plešući. Domaćini su ih usput ponudili kolačima i svježim pićem. U starinskoj se crkvi okupilo iznimno mnogo ljudi. Ovoga su puta svetu misu služili skupa šeljinski župnik János Molnár i sopjanski župnik Josip Pendžić, većim dijelom na hrvatskom jeziku. Nakon mise nastupila su kulturno-umjetnička društva Ladislav Matušek iz Kujinja, Kolo iz Donje Bebrine, Drava iz Lukovića, domaći Biseri Drave i Podravac iz Sopja. Nakon nastupa i ručka već je ostalo malo vremena za druženje: trebalo se žuriti jer „kreće brod za Hrvatsku”. Još poneka riječ, dogovor za sljedeće Dravsko proljeće, čaša putnog vina i rastanak na obali Drave.

t. k.

Sopje, Dika Slatina, Matija Gubec Gornja Stubica, Kolo Donja Bebrina, Matija Gubec Donji Miholjac, Virovitica, Ansambl Biseri Drave Starin, Šokadija Stari Mikanovci, Seljačka sloga Turanovac, Korijeni Martinci, Biseri Slavonije Beničanci i Baranja Pečuh. Nakon bogate večere, kojom su Sopjani ugostili sudionike počela je zabava uz glazbu sastava Kočije iz Narda.

Nije se te noći mnogo spavalo, naime, baš tada smo prešli na ljetno računanje vremena, a i program je počinjao dosta rano u nedjelju.

KUD „Ladislav Matušek” iz Kukinja

KUD Ladislava Matušeka iz Kukinja nadaleko je poznat, ne samo u Baranjskoj županiji nego i šire, diljem Mađarske gdje žive Hrvati, pa i u matičnoj domovini. Oni su iz sela koje se ponosi i nagradom Hrvatske matice iseljenika „Najselo” koju su dobili 2006. godine. Narečeni KUD kukinjski Hrvati utemeljili su prije nekih osam godina davši mu ime kantora i učitelja, zborovođe, preminulog Ladislava Matušeka koji je u svome dugogodišnjem pedagoškom i inom radu pridonio očuvanju pjesme i nošnje, narodnoga blaga u prvom redu bošnjačkih Hrvata s kojima je dugi niz godina živio u Ati, a potom i u Pečuhu. Društvo koje iz tjedna u tjedan ima nastupe, nerijetko i po dva istoga dana, sudjeluje u svim hrvatskim događanjima u selu, štoviše ono je jezgra oko koje svoj rad usredotočuje i Hrvatska samouprava sela, na čelu s Milicom Klaić-Taradija, i samom članicom Društva. Kada je prije osam godina Ivo Grišnik, predsjednik Društva, okupio nekoliko pjevača i pjevačica te svirača, zacijelo nije niti slutio kako će za osam godina red onih koji žele članstvo u tome društvu biti podugačak. Danas ono broji četrdesetak članova, pjevača, plesača, i svirača, koji nisu samo Kukinjšani, nego Hrvati i iz Pečuha, Udvara, Mišljena, Seme-

lja... Velik ih je broj upravo iz Semelja čija Hrvatska samouprava, na čelu s Mijom Mijatovićem, također nesebično pomaže rad Društva. Samostalnu večer prvi dan Uskrsa, u organizaciji mjesne i Hrvatske samouprave, imalo je društvo na svom terenu, u kukinjskom domu kulture, 24. ožujka. Okupilo se staro i mlado kako bi uživali u plesu i pjesmi članova Društva i njihovih gostiju, Ženskoga pjevačkog zbora „Snaše” iz Pogana i njihova gajdaša Richárda Patkósa. Svečanosti su između inih pribivali i predsjednik HDS-a Mišo Hepp s obitelji te treća konzulica Generalnoga konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu Katja Bakija.

U dvosatnome programu Društvo i njihovi gosti pokazali su postignuća svog rada tijekom proteklog razdoblja i izveli splet tradicionalnih hrvatskih pjesama i plesova. Najljepše je u tome društvu vidjeti i one malo starije, ali i podosta mladih plesača koji, unatoč svojem članstvu u glasovitim folklornim ansamblima, ne propuštaju probe u Kukinju, srijedom. Svake srijede prigoda je za druženja koja potraju i nakon probe. Samostalna večer Društva bila je ujedno i poziv svim Kukinjšanima koji imaju volje i želje da se učlane i djelatno sudjeluju u njegovu radu.

Branka Pavić-Blažetin

Spomin-plaketa Augustina Pavla Šandoru Petkoviću

Šandor Petković

Prilikom Ugarske revolucije 1848. i skupščina Željezne županije je dodilila zaslužnim osobam županijska priznanja. Med njimi je bio i predsjednik kiseške Hrvatske manjinske samouprave Šandor Petković, komu je uručena spomin-plaketa Augustina Pavla.

Ovo odličje se dodiljuje takovim perso-nam, društvam ka se zalažu za očuvanje vridnosti narodnih grup, svojim posebnim angažmanom pomažu opstanak manjin. Spomin-plaketa je kiseškome predsjedniku, rodome iz Unde, dodiljena na prijedlog Samouprave grada Kisega, za mnogoljetošnje djelovanje u dobrobit hrvatske zajednice u Kisegu, pri kom su držali važnim spomenuti da su kiseški Hrvati uspostavili kontakt sa Senjom. Općine poveže spominak i hrabreni čin kiseškoga kapetana Nikole Jurišića koji je rođen u spomenutom hrvatskom gradu kraj Jadrana. Nadalje, ova mala zajednica pred osmimi ljeti je prikzela njegovanje kiseške crikve Sv. Emericha i lani je završena jedna važna obnova na Božjem domu. Značajna je njeva nazočnost i u hodočašću u Ratištof, Celje. Pred trimi ljeti ovde je u cijelom orsagu prvi put upeljana u praksu Dopunska škola u osnovnoj školi i gimnaziji. Jačkarni zbor Zora širi dobre glase, a svako ljeto je sve uspješnji i poiskaniji njev Hrvatski bal. Lani je prvi put ovde organizirana i povijesna konferencija. Sve ove priredbe točno zlamenuju koliko je aktivna ova mala grupica Gradišćanskih Hrvatov, i što sve učini na čelu zastupničkoga tijela i sam predsjednik, ki je od samoga osnivanja kiseške Hrvatske manjinske samouprave nazoči u zastupničtvu kot dopredsjednik. Od zadnjega izbora štafetu predsjedništva je prikzeo od Karla Meršića. Po riči slavljenika, ovo priznanje je odličje za šakicu Gradišćanskih Hrvatov u spomenutom varošu, prez njih danas se već ne more odvijati nijedna gradska priredba, fešta, ni festival.

-Tiho-

Da bismo imali nastavu hrvatskoga jezika, trebaju nam djeca. U mnogim našim selima sve je manje djece, sve je manji broj djece u školi pa ako se u tim selima ne predaje hrvatski jezik kao narodnosni, dolazi polako do njegova ukinuća, a svjedoci smo i zatvaranja malih škola (što posebice pogađa manjinske zajednice), a time i gubljenja i onoga malog broja dotadašnjih sati nastave hrvatskoga jezika. Djeca iz sela u kojem nema škole, odlaze u mnogobrojne škole prema izboru ili u takve školske sredine gdje nije riješen problem nastave hrvatskoga materinskog jezika ili nema ponude za njegovo učenje. Neriješeni su to problemi s kojima se susrećemo svakodnevno, stoga su nam još dragocjenija mjesta i škole u kojima, bez obzira na većinu, postoji ponuda učenja hrvatskoga jezika, i to u satnici za materinski jezik. Sve to pak zahvaljujući u prvom redu i gotovo u cijelosti samo marnim hrvatskim pedagogima u tim školama koji su u proteklom godinama tražili i iznalazili načine uvođenja nastave hrvatskoga kao materinskoga jezika u velike mađarske školske sredine, pridobivajući upravo mađarsku djecu za pohađanje nastave hrvatskoga materinskog jezika. Tako se nešto događalo i događa i u harkanjskoj školi Pála Kitaibela u kojoj već više od jednoga desetljeća postoji uspješna nastava hrvatskoga materinskog jezika za 70-ak od ukupno 500-ak polaznika škole. Pa iako se taj broj iz godine u

godinu mijenja, on ne ide ispod brojke 60, što je velik uspjeh za Harkanju i tamošnju Hrvatsku manjinsku samoupravu na čelu sa Žužom Gregeš i Đurdom Geošić-Radosnai koja ulaže ne male napore i sredstva da pridobije djecu i roditelje za nastavu hrvatskoga jezika uz potporu ravnateljstva škole i gradonačelničkog ureda na čelu s Istvánom Bédiem.

Kako nas je obavijestila gđa Đurda, ove školske godine, koja se za nekoliko mjeseci završava, nastavu hrvatskoga jezika pohađa 64 učenika od drugoga do osmoga razreda. U odnosu na prošlu godinu smanjio se broj djece. I naša škola u tijeku racionalizacije na sve načine štedi, pa se to odražava i na nastavu hrvatskoga i na nastavu stranih jezika, kazuje nam Đurda te nastavlja: od prošle godine nismo mogli upisivati djecu u prvom razredu na nastavu hrvatskoga jezika. Isti je slučaj i s drugim jezicima koji se predaju u školi, s njemačkim i engleskim, ali nas to više pogađa jer mi imamo nastavu hrvatskoga kao materinskog jezika. Dakle, od prošle godine upisujemo djecu prvih razreda za početak nastave hrvatskoga jezika u

Hrvatski jezik u harkanjskoj Osnovnoj i glazbenoj školi „Pál Kitaibel“

drugom razredu i oni ga uče u satnici za strani jezik. Stari razredi nastavljaju po započetoj praksi u njima, od trećeg do osmog razreda predajemo hrvatski u satnici za materinski jezik, i to u samostalnim skupinama, a imamo u školi i razred učenika sa specijalnim potrebama koji svi odreda uče hrvatski jezik i na taj način povećamo i broj naših učenika. To su veoma zahvalna djeca koja postižu izvrsne rezultate i milina je s njima raditi, veli Đurda. Prva je ovo godina nakon niza onih kada u drugom razredu predajemo hrvatski kao strani jezik, i to u satnici za strane jezike.

Ne znamo kako će se ići dalje, ali postoji opasnost da izlaskom djece koja trenutno uče hrvatski u satnici za materinski jezik učenje hrvatskoga jezika ostane u satnici za strane jezike. Ova je godina bila prilično teška jer smo u drugi razred uspjeli upisati tek četvero učenika na nastavu hrvatskoga jezika, pa smo priključili dvije skupine, učenike drugoga i trećega razreda. Ovih dana upisujemo djecu za sljedeću školsku godinu, za pohađanje nastave hrvatskoga jezika učenika budućega drugog razreda. Zanimanje je veće u odnosu na prošlu školsku godinu. Tamás Horváth, ravnatelj škole, podupire nastavu hrvatskoga jezika, koji uz Đurdu Geošić-Radosnai predaje i Katica Tamaš. Djeca koja su u specijalnom razredu, svi po pedagoškom programu škole uče hrvatski. U tome nam je od velike pomoći razrednica i nastavnica toga razreda Eržika Horvat i Edita Radosnai-Kozar. U nastavi hrvatskoga jezika koriste se udžbenicima i radnim bilježnicama autorice Anice Torjanac „Moj hrvatski“, a i pedagozi se pripremaju za sate iz svojih skripata i dugogodišnjeg iskustva u radu s djecom. Moram ovdje zaključiti kako su naši pedagozi

odista prisiljeni često na veoma istančana metodička rješenja kako bi od škole do škole, sredine do sredine, djeteta do djeteta mogli postići rezultate. U harkanjskoj školi svake se godine za učenike hrvatskoga jezika i za najbolje učenike škole organizira jednodnevni boravak u Selcu na Jadranskom moru. Zahvaljujući prijateljskim vezama Crikvenice i Harkanja, već desetu godinu zaredom harkanjska djeca borave u Selcu u karlovačkome dječjem odmaralištu gdje, uz učenje hrvatskoga jezika i komunikaciju, domaćini organiziraju i izlete u okolice (Pula, Rijeka, Novi Vinodolski), krstarenja. Ovajput pomaže i Hrvatska manjinska samouprava koja već godinama snosi dio troškova onih učenika osmog razreda koji su osam godina pohađali nastavu hrvatskoga jezika. Ove školske godine tabor će se održati od 23. do 30. lipnja u Selcu. Njemu će sudjelovati 35 sudionika, učenika i pratitelja. Pomoć daje i Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine, gradska samouprava..., a sudionici tabora sami snose troškove boravka i prehrane. Svake se godine redovito na razini škole organizira natjecanje u kazivanju stihova i proze na materinskom jeziku, u kojem bez izuzetaka sudjeluju svi učenici,

od najmlađih do najstarijih, koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika. Ovogodišnje natjecanje održat će se potkraj travnja. Natjecanje potpomaže i Hrvatska samouprava grada Harkanja, a najbolji redovito sudjeluju Županijskom natjecanju u kazivanju stihova i proze na materinskom jeziku „Josip Gujaš Đuretin“ koje se svake godine održava u Martincima, u listopadu. Dobre desetljetne prijateljske veze nastavničkoga zbora i godišnji posjeti učenika odvijaju se s osnovnom školom u Orahovici.

Ove godine Harkanjci idu u Orahovicu, 18. travnja, gdje će se predstaviti u sklopu tamošnjeg dana škole, sudjelovati sportskim natjecanjima i družiti se. Nemojmo ovdje zaboraviti ni priredbu hrvatskog Božića u harkanjskoj školi, koju treba posjetiti i ostati zadivljeni viđenim. U školi djeluje i plesna skupina koju vodi nastavnica Gabika Szerencsi. Plešu se mađarski, njemački i hrvatski plesovi. Godišnje se nauči jedna nova koreografija, koju djeca rado plešu na svim hrvatskim priredbama u gradu i školi.

Branka Pavić-Blažetin

CROATIADA 2008

Hrvatska državna samouprava raspisuje:

Svečanost kazivanja proze i poezije na hrvatskom jeziku

Hrvatska državna samouprava organizira Svečanost kazivanja proze i poezije na hrvatskom jeziku, koja će se prirediti **4. lipnja (srijeda) 2008. godine** u Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu u Budimpešti.

- Kriteriji sudjelovanja: interpretiranje književnoga djela iz književne baštine Hrvata u Mađarskoj ili iz sveopće književne baštine Hrvata.
- Kategorije: učenici 3. i 4. razreda škola s predmetnom nastavom učenici 5. i 6. razreda škola s predmetnom nastavom učenici 7. i 8. razreda škola s predmetnom nastavom učenici 3. i 4. razreda dvojezičnih škola učenici 5. i 6. razreda dvojezičnih škola učenici 7. i 8. razreda dvojezičnih škola, srednjoškolci.
- Kazivači se prijavljuju na temelju prijavnice.

Kriteriji broja prijave:

- ⊙ U kategoriji 3. i 4. razreda iz svake škole najviše po dva kazivača.
- ⊙ U kategoriji 5. i 6. razreda iz svake škole najviše po dva kazivača.
- ⊙ U kategoriji 7. i 8. razreda iz svake škole najviše po dva kazivača.
- ⊙ U kategoriji srednjih škola iz svakog razreda najviše po dva kazivača.

Prijavnice treba dostaviti **do 9. svibnja 2008. godine** na e-mail adresu: hksamouprava@chello.hu.

Napomena: Uzet će se u obzir samo točno i potpuno ispunjene prijavnice.

Predviđene nagrade:

- boravak u hrvatskome jezičnom taboru u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima – knjige iz Republike Hrvatske
- spomenice.

CROATIADA 2008

Hrvatska državna samouprava raspisuje:

Smotru hrvatskih dječjih dramskih, lutkarskih i literarnih družina

Hrvatska državna samouprava u suradnji s Hrvatskim kazalištem priređuje Smotru dječjih, dramskih, lutkarskih i literarnih družina koje djeluje na hrvatskom jeziku „Ima jedan razred, ima jedan sat; Stipan Blažetin”, igrokaz iz današnjega školskog života.

Smotra ima za cilj poticanje hrvatske školske mladeži za oživljavanje amaterske dramske djelatnosti na hrvatskom jeziku.

Uvjet je prijave izvedba dramskoga djela, igrokaza, lutkarske igre, literarnog sastava ne dužeg od 15 minuta, iz domaće ili sveopće hrvatske književne baštine na hrvatskom jeziku, uključujući i narječja.

Prijavnice treba dostaviti do **19. prosinca 2008. g.** na e-mail adresu: hksamouprava@chello.hu.

Na temelju prijave i sukladno kriterijima, Smotra „Ima jedan razred, ima jedan sat” održati će se u Školskom centru „Miroslav Krleža” u Peču.

Izvođenje predstava, uz dodjelu nagrada, vrednovat će tročlani ocjenjivački sud.

Troškove putovanja i boravka na smotri osigurava Hrvatska državna samouprava.

Vrijeme priredbe: 13. veljače 2009. g.

Hrvatska državna samouprava

1089 Budimpešta, Bíró Lajos u. 24

Tel.: (36-1) 303-6093, 303-6094, faks:219-0827

E-mail: hksamouprava@chello.hu

Maturalno putovanje u Hrvatsku učenika pečuške Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže

Foto: Ákos Kollár

Na našem području vrijedno je učiti hrvatski jezik

Na poticaj serdahelske Hrvatske manjinske samouprave, od rujna prošle godine pokrenut je tečaj hrvatskoga jezika u dvije skupine: za početnike i za napredne. Obje su skupine odlušale već 40 sati i još je preostalo deset.

Stjepan Turul, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave, najvažnijim zadatkom smatra gajenje jezika, stoga od samog postojanja organizacije svake godine objavljuje mogućnost učenja hrvatskog jezika, nabavlja i materijalnu potporu preko natječaja, i tako polaznici za vrlo povoljnu cijenu mogu učiti jezik. Potražnje za učenjem uvijek ima, ove školske godine u početku u svakoj skupini bilo je petnaestero prijavljenih, no, kako to već biva, broj se postupno smanjio, kod nekih zbog nemarljivosti, a kod drugih zbog raznih drugih obveza. Skupinu početnika trenutno pohađaju sedmero, a onu za napredne devedesetero. Među polaznicima ima odraslih, studenata, srednjoškolaca, najviše iz Serdahela i Sumartona te iz Bečehela i Letinje.

Tečaj obiju skupina održava se petkom u osnovnoj školi.

O početničkoj skupini govorila je učiteljica Jelica Mihović-Adam:

– Čini mi se da je ovdje, pokraj hrvatske granice, u posljednje vrijeme porasla potražnja za učenjem hrvatskog jezika. Polaznici tečaja većinom uopće nisu znali hrvatski, neki imaju hrvatske korijenje, pa ipak ne znaju jezik, neki zbog lakšeg pronalaska radnoga mjesta, a ima i takvih koji samo žele naučiti komunicirati, jer često odlaze u Hrvatsku. Npr. jedan mladić svira tamburicu, voli hrvatsku glazbu pa želi naučiti i govoriti. Vrlo volim s njima raditi, jako su disciplinirani, marljivi, naprave domaće zadatke. Što se mene tiče, kada ja poučavam hrvatski jezik, trebam reći da me relaksira, u tome naprosto uživam.

U naprednoj skupini svatko ima svoj cilj s učenjem hrvatskoga. Oni su već sami mogli obrazložiti to:

Jelena, podrijetlom iz Serdahela, i sada živi u mađarskom selu u Bečehelu: Moj materinski jezik je hrvatski. Kada sam se udala u mađarsko selo, mnogo sam zaboravila, vrlo mi je žao što nisam svoju djecu učila hrvatski. Sada sam s najmanjim sinom na porodiljskom odmoru i odlučila sam da ću ga učiti. Tečaj pohađam radi sebe, želim obnoviti svoje znanje. Ispit mi nije prijeko potreban, ali voljela bih ga položiti.

Krištof iz Serdahela, apsolvant pedagogije: Hrvatski jezik je najljepši na svijetu, volio bih ga govoriti sjajno. Moji roditelji su Hrvati i mislim da mi je dužnost nastaviti znanje jezika. Ja ću i svoje dijete naučiti hrvatski. Morao bih položiti jezični ispit. Sada sam bio na pismenom ispitu, a pripremam se i za usmeni. Mislim da je na našem području vrijedno učiti hrvatski, npr. ja sam radio na tržnici kamo su dugo godina dolazili Hrvati kupovati. Trgovanje među dvjema državama sigurno neće zastati.

Estera, polaznica iz Sumartona, apsolvantica pedagogije i članica KUD-a Sumarton: I ja sam bila 8. ožujka na jezičnom ispitu. Nije bilo teško, ali nije bilo dovoljno vremena. Moji roditelj su također Hrvati. Često kažem mami da je ona kriva što ja sada moram pohađati tečaj hrvatskoga jezika. Samo sam u osnovnoj školi učila hrvatski jezik, u srednjoj ne, i mnogo sam zaboravila. Poštarica sam u Serdahelu i katkad kod starijih osoba dobro mi dođe znanje hrvatskoga, no oni govore kajkavski, što i ja bolje znam. Kao članica hrvatskoga KUD-a, mislim da mi je dužnost znati govoriti hrvatski, inače često nastupamo u Hrvatskoj i onda mi dobro dođe znanje jezika.

Milan Đuric, srednjoškolac, član tamburaškog orkestra u Sumartonu: Volim hrvatsku glazbu, a i sviram pa mi je tata rekao da moram učiti hrvatski jezik, jer kako to izgleda da pjevam nešto, a ne znam što pjevam. Još nisam razmišljao o tome hoću li polagati ispit.

Ildiko živi u Sumartonu i lijepo govori zavičajni dijalekt, ali bi željela dobro naučiti i književni jezik: Nažalost, mnogo sam zaboravila. Volim hrvatski jezik. Moj muž dobro govori, ali nismo navikli međusobno govoriti hrvatski, samo s roditeljima govorimo hrvatskim jezikom, tj. domaćim kajkavskim.

Petar potječe iz mješovitog braka, iz Serdahela, mama Mađarica, otac Hrvat: Želim ići na fakultet i položiti ispit kako bih dobio plus bodova za prijam, inače volim hrvatski jezik. Tata ponekad govori s nama, i baka. Dobro je znati bilo kakav jezik.

David, također sin mješovitog braka, iz Serdahela: Meni je mama rekla da moram učiti jer sam Hrvat. Volim nogomet, pa možda ću jednom igrati u hrvatskom klubu.

Mark, gimnazijalac iz Serdahela: Zanima me hrvatski jezik, a i trebaju mi plus bodovi za fakultet. Moj tata dobro govori hrvatski, katkad popriča i sa mnom. Mislim da sam Hrvat, volim slušati hrvatski radio i glazbu te bih želio dobro naučiti hrvatski.

Beta

Zasjedao odbor u Lendavi

Kako je odlučeno na prošloj sjednici Mješovitog odbora Međimurske županije za suradnju s pomurskim Hrvatima, treća sjednica održana je 27. ožujka u Lendavi, kako bi odbor predstavio svoje djelovanje, odnosno da bi se članovi Odbora upoznali sa slovenskim gradom Lendavom, te Hrvatima koji žive u njemu i u okolici, te s njihovim životom, poviješću i kulturom. Članstvo Odbora od ove je godine prošireno i s članovima iz slovenskog Pomurja.

Domaćin sjednice bilo je Hrvatsko kulturno društvo „Pomurje” u Lendavi, čiji je predsjednik Đanino Kutnjak izvijestio nazočne o djelovanju Društva, koje je u tri godine svoga postojanja postiglo izvanredne rezultate. Organiziralo je niz priredaba, osnovalo tamburašku sekciju, pokrenulo učenje hrvatskoga jezika i periodiku „Glas”, povezano se s naseljima iz Hrvatske.

Anton Balažek, lendavski župan, koji je pozdravio članove Odbora, izvijestio je o gospodarskim i političkim prilikama grada te predstavio razvojne planove Lendave i okolice. Istaknuo je uspješnu suradnju s Hrvatskim kulturnim društvom „Pomurje” i pohvalio njihovo zalaganje na svim područjima kulturnog, gospodarskog i političkog života lendavskoga kraja.

Središnja tema sjednice bilo je predstavljanje biltena za 2008. godinu. On je infor-

mativnog karaktera o svim općinama i gradovima članicama odbora i njihovim aktivnostima u 2008. godini. Predsjednik Odbora, gosp. Varga upoznao je članove s nadolazećim planovima te informirao o pokretanju Više trenerske škole u Čakovcu, za koju su članovi iz mađarskih općina pokazali osobiti interes. Najavio je da će se sljedeća sjednica održati u travnju u Čakovcu, ususret obilježavanju Dana Međimurske županije. Po završetku sjednice domaćini su priredili razgledavanje znamenitosti Lendave i zakusku za sve sudionike.

Grad Lendava odlična je ishodišna točka za izlete i šetnje. Gradić je znamenitost sam po sebi: dvorac iz 12. stoljeća, crkva Sv. Katarine, židovska sinagoga, dvorska klijet iz 1717. godine, slikovita lendavska vinko-turistička cesta s brojnim točionicama vina i još mnogo drugih znamenitosti. *Beta*

Forum manjinskih samouprava

Dana 18. ožujka 2008. godine održan je Forum budimskih manjinskih samouprava. Program je organiziralo Društvo budimskih građana, koji su namjeravali održati predavanja o položaju manjina u samoupravama i općenito u Mađarskoj, ali zbog nedostatka zainteresiranosti i malog broja sudionika održali su razgovor. Već i ova činjenica dokazuje da je nacionalnostima dojadila „borba” za prava (o čemu je bilo riječi i na forumu), pa zbog toga teže je i unapređivanje istih. Nevezani razgovor bio je jako zanimljiv i poučan jer svatko je mogao kazati svoje misli, iskustvo i one teškoće s kojima se susreo tijekom djelovanja u samoupravi. Na početku razgovora dr. Ernő Kállai ombudsman za prava nacionalnih i etničkih manjina skicirao je sadašnje stanje manjina u političkom životu, što je postalo i središnjim pitanjem daljnjeg razgovora: parlamentarno zastupništvo manjina. Tako manjinska pitanja od 2000. godine prvi put se pojavljuju u javnom govoru. Osnovni je problem u tome što u Mađarskoj ima 13 priznatih manjina, pa ako bi sve dobile parlamentarno zastupništvo, oni bi promijenile snage u Parlamentu. Baš zbog toga zastupništvo manjina dospjelo je u fazu gdje se ništa ne dešava. Naravno, Vlada ne želi promijeniti odnose snaga. Unatoč tome, prema gospodinu Kállaiu, manjine stoje pred velikim preokretom, što će ujedno donijeti i kvalitativnu promjenu.

Razgovoru je bio nazočan i Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj, koji je govorio o stanju manjina u Hrvatskoj. Tako su sudionici razgovora mogli usporediti dvije različite situacije: dok u hrvatskom Saboru ima osam manjinskih predstavnika, od kojih je jedan mađarski predstavnik, dotle je mađarska vlada i parlament daleko od rješavanja toga pitanja. Gospodin Bandić je izjavio da će potaknuti i pomoći manjinska pitanja, jer hrvatsko-mađarski odnosi služe kao primjer ostalima. Na kraju foruma József Rotyis, predsjednik Društva budimskih građana, iznio je daljnje probleme u vezi s manjinama, o kojima će raspravljati na sljedećem forumu.

B. L.

Mješoviti odbor u Lendavi (snimku izradio Darko Radanović)

KOLJNOF, BUŠEVEC, BEČ – Predlani je potpisana školska suradnja med Osnovnom školom Vukovine, Koljnofa i Gradišćanskohrvatskoga centra u Beču. Projduće ljeto je bila prezentacija u tom projektu u Koljnofu, a sad će se znova najti partneri te djelaonice. Od 18. do 20. aprila dicu i učitelje iz buševčke škole čeka sadržajni program prilikom trodnevnoga gostovanja u Gradišću. Kako je rekla koordinatorica spomenutoga projekta Ingrid Klemenšić, 19. aprila, subotu, Buševčani i Koljnofci skupa putuju u Beč, i poslije razgledavanja austrijske metropole, u Gradišćanskohrvatskom centru će školari iz trih držav sudjelivati u školskom kvizu pri igri 1,2,3 i dati odgovore iz različitih temov, a mirit će se i znanje, gdo koliko zna o drugi partnerski općina, škola ter školari. Ovo će biti još jedna prilika za zblizavanje Hrvatov na tlu EU-a, po geslu projekta „Zajedno u Europi”.

KISKUNHALAS – Deveti put zaredom u organizaciji Zaklade halaške čipke, u Kiskunhalasu se 25. travnja organizira međunarodna izložba i festival čipke. Izložba će biti dostupna javnosti do 11. svibnja. Ova međunarodna manifestacija, koja u sebi sadrži i međunarodni natječaj čipkara u želji da se različitim tehnikama i različitom kombinacijom boja u skladu s modernim okruženjem pokažu nove čipkane konstrukcije, ove godine kao posebnoga gosta ima Republiku Hrvatsku i njezine čipkare iz Lepoglave, Hvara, Paga i Svete Marije. Hrvatska se čipka predstavlja samostalnim postavom koji će prikazati prošlost i sadašnjost hrvatskog čipkarstva te svu njegovu specifičnost. U vrtu Doma čipke u Kiskunhalasu 26. travnja organizira se tradicionalno cjelodnevno sajmište čipke i prikaz tehnika izrade čipaka, gdje će domaći i strani čipkari pokazati različite tehnike nastajanja čipaka.

KAPOŠVAR – Hrvatska manjinska samouprava grada Kapošvara i Zemaljsko društvo Mađarsko-hrvatskog prijateljstva, sudjelovali su u organizacijski ovogodišnjim programima Dana nacionalnih manjina u Kapošvaru održanog u sklopu Proletnog festivala u Kapošvaru, 29. ožujka. Dan nacionalnih manjina održan je u dvorani „Együd Árpád” s početkom u 16 sati, a Hrvate su predstavljali svojim nastupom Orkestar „Vizin” i KUD „Podravina” iz Barče. Kud „Podravina” predstavilo se vuzmenim kolom iz Podravine, a orkestar „Vizin” spletom podravskih melodija.

Santovo

Upisi u hrvatsku školu

Ovih dana diljem zemlje pa i Bačke održani su upisi prvaša u iduću, 2008/2009. školsku godinu. Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom u Santovu u održavanju Hrvatske državne samouprave objavio je upis prvaša od 1. do 30. travnja, i to svakim radnim danom od 8 do 16 sati na tajništvu škole. Za upis je potrebna osobna karta roditelja, izvadak iz matice rođenih, fotografija i 550 forinti za dažku iskaznicu. S obzirom da je nedavno Seoska samouprava donijela odluku o ukidanju Općega prosvjetnog središta Santovo-Dautovo od 31. srpnja, očekuje se upis većeg broja santovačkih prvaša i iz mjesnoga mađarskog vrtića.

V. Mađarski manjinski filmski festival

Ove je godine već peti put organiziran Mađarski manjinski filmski festival/Smotra mađarskih manjinskih filmova, nastala na poticaj Mađarske televizije. Na natjecanje se mogla prijaviti bilo koja stvaralačka radionica, privatna osoba ili televizija s dokumentarnim filmom koji se bavi manjinskom tematikom, a nastao je nakon 1. siječnja 2006. godine. Prijavljeno je otprilike 50 filmova od kojih je stručni žiri izabrao 15 za završnicu, koje su predstavili 28. ožujka u kinu „Uránia”. U drugoj dvorani kina, usporedno s natječajnim filmovima, cijelo poslijepodne prikazivali su se bugarski filmovi jer ovogodišnji domaćin smotre bila je bugarska manjina. Uobičajeno je da svake godine neka druga narodnost podrobnije predstavlja svoju kulturu i bude domaćinom festivala. Kako smo saznali, sljedeće godine na redu je rumunjska samouprava.

Glavni organizator ovih festivala jest Uredništvo manjinskih programa Mađarske televizije, koji već od 1978. godine redovito emitira manjinske programe na 13 jezika. Uredništvo ima 26 novinara i svi govore na nekom manjinskom jeziku, te profesionalno rade svoj posao, što pokazuje i činjenica da su dobili već 13 različitih nagrada. Prošle godine Uredništvo manjinskih programa MTV-a prilikom Dana manjina dobilo je Manjinsku nagradu. Ova, već peta, smotra manjinskih filmova omogućila je istupanje iz televizijskih okvira i ovi su filmovi dospjeli do širega sloja publike.

Svečanost je otvorio Ferenc Gémesi, državni tajnik za manjine i nacionalnu politiku Ureda premijera, koji je u svojem govoru istaknuo cilj smotre: širem sloju predstaviti manjinsku kulturu preko drugog medija, odnosno riječ je o kulturnom dijalogu. Uz druge, otvaranju su sudjelovali i Judit Klein, voditeljica Uredništva manjinskih programa Mađarske televizije, dr. Dančo Musev, predsjednik Bugarske državne manjinske samouprave, i ravnatelj Menyhért Dobos. Svi su jednoglasno izjavili da će se i nadalje zalagati za manjinske interese, odnosno nastojat će još snažnije popularizirati ove emisije – ne samo na televiziji. Na kraju festivala slijedila je svečana predaja nagrada.

Snimanje u Lukovicsu, kamerman Vili Bősz

Pošto je predsjednik tročlanog žirija Kornél Mudruczó sazeo rezultate, predano je šest nagrada. Nagrade žirija dobili su filmovi: Számki-vetettek (romska redakcija, urednik Józsa Dárczi János, snimatelj i redatelj János Kovács, MTV Zr., 2007), Lendítem a lábam (romska redakcija, redatelj János Kovács, urednik János Dárczi, snimatelj Péter Dömötör, MTV Zr., 2006).

Film Szent Efrém bizánci férfikóruso dobio je treću nagradu žirija. Film je nastao 2006. godine, MTV Zr., redateljica je Adrienn Budai, urednica Mariann Ljavinecz, a snimatelji Zoltán Oláh i Vilmos Bősz.

Posebnu nagradu za vizualni izgled dobio je film Granada – Maya család, proizvodnja Duna Tv i Zaklade Romédia, urednica Kata Bársony, redatelj Sándor Nagy Cs., snimatelj Sándor Nagy Cs. i Nándor Hevesi.

Posebna nagrada za istaknutu produkciju dobili su filmovi: Hagymányok – Házasság két nyelven, urednica Agárdi Elektra, redatelj János Kovács, snimatelji Tamás Nemescsó i Tibor Klópter, film MTV Zr-a snimljen 2007. godine te film Itt felejtette őket az ég redateljice Rite Pászti, urednice Svetle Kjosese i snimatelja Kornéla Mészáros MTV Zr. 2006.

Posebnu nagradu predao je i dr. Ernő Kállai, ombudsman za prava nacionalnih i etničkih manjina, uredniku Józsi Dárczi Jánosu, redatelju i snimatelju filma Jánosu Kovácsu iz romske redakcije MTV-a za film Svédtelenül, snimljen 2007. godine.

Bea Letenjei

ČITAJTE I ŠIRITE HRVATSKI GLASNIK!

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: baltinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tiho@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, Pf.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi preplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Preplata na godinu dana iznosi: 5200,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270